

การคนควาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเรียน เป็นทีม เป็น เทคนิคการสอนแบบหนึ่งซึ่งอาศัย กระบวนการ กลุ่ม (Group Process) ในการ เรียน การสอน กระบวนการ กลุ่มนี้มีรากฐานมาจากอิทธิพลทาง ความคิดของ John Dewey ซึ่ง เน้น กระบวนการ เรียน การสอนมากกว่า เนื้อหาวิชา เคริด เชน เจนกินส์ (David H. Jenkins) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่ากลุ่มไว้ว่า "กลุ่มคือ คนที่มารวมกัน และมีความสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะที่ต่างขึ้นอยู่กับกันและกัน" ¹ ดร. ทิศนา แชนมณี ได้อธิบายความหมายของ กระบวนการ กลุ่ม (Group Process) ไว้ในวารสารการศึกษาศาสตร์ ปี 2515 ว่า "กระบวนการกลุ่มหรือกลุ่มสัมพันธ์ เป็นการใช้กลุ่ม เพื่อ ใหญ่เรียน เกิดการ เรียนรู จาก การลงมือกระทำกิจกรรม การ เรียนรูร่วมกันกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม และผลของ การ เรียนรูจะ เกิดจากตัวผู้เรียนเอง โดยอาศัยการวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่ม เช่น ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรม เป็นต้น ทำให้ผู้เรียนเห็นปัญหาและเข้าใจปัญหาอย่าง ถ่องแท้ ² สำหรับคำว่ากระบวนการกลุ่มนี้ หนังสือ Dictionary of Education ได้ อธิบายไว้ว่า "กระบวนการกลุ่ม (Group Process) หมายถึงรูปแบบของการประทะ สัมพันธ์กันในกลุ่ม หรือวิธีการดำเนินงานของกลุ่ม" ³

¹ David H. Jenkins, "Interdependenc in the Classroom," Journal of Educational Research, XLV (October, 1951), 136 - 44.

² ทิศนา แชนมณี, "กระบวนการเรียนรู้อยู่การทำงานกลุ่ม" วารสารการศึกษาศาสตร์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 5 - 6 (สิงหาคม - พฤศจิกายน 2515) 27.

³ Carter V. Good (ed.), Dictionary of Education, (New York: Mc Graw Hill Book Company, Inc., 1959), 256.

ริตา ดันท์ (Rita Dunn) ได้กล่าวไว้ว่า "โปรแกรมสำหรับรายบุคคลที่ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสทำงานร่วมกัน เป็นคู่หรือเป็นทีมได้คึกคัก ๆ กับทำงานคนเดียว การสร้างกลุ่ม เด็ก ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันในการเรียนจะเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยวหรืออยู่คนเดียว โดยการทำงานร่วมกัน ต่างฝ่ายต่างรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน และช่วยกันรับผิดชอบในด้านการเรียน ความเชื่อนั้นตนเองจึงไม่เป็นภาระหนักเกินไปสำหรับเด็ก ๆ นอกจากนี้การเรียน เป็นทีมยังทำให้รู้สึกสนุกสนาน และสร้างความสามัคคีขึ้นในกลุ่ม ต่างวางใจว่าแต่ละคนจะช่วยกันส่งเสริมให้กลุ่มมีความก้าวหน้าขึ้น"⁴

เดนนิส เดวิดสัน (Dennis Davidson) ได้กล่าวว่า "มีหลักความจริงอยู่ข้อหนึ่งที่ว่า ในการเรียนวิชาใดก็ตาม ถ้าเราถูกบังคับให้พูดจะเข้าใจดีกว่านั่งฟัง เขาพูดเราจะเข้าใจ เนื้อหาวิชามากขึ้น เมื่อเราต้องอธิบายให้คนอื่นฟัง เพราะในขณะที่เราฟังคำอธิบายต่าง ๆ เราอาจจะรู้อะไรบางอย่าง ไม่รู้อะไรบางอย่างก็ได้ แต่เราสามารถอธิบายสิ่งที่เรียนไปให้คนอื่นฟังด้วยคำพูดของเราเองได้ เราจะเข้าใจวิชานั้นอย่างแจ่มแจ้งทั้งหมด ในบางครั้งนักเรียนสามารถอธิบายสิ่งต่าง ๆ ได้ดีกว่าครู ครูซึ่งผ่านการเรียนมานานหลายปีแล้วอาจจะลืมไปว่า เมื่อตอนที่ตนเรียนครั้งแรกรู้สึกยุ่งยากใจเพียงใดต่อการเรียนเรื่องนี้ เพื่อนักเรียนด้วยกันย่อมจะรู้ว่าเพื่อนไม่เข้าใจตรงไหน เขาก็จะช่วยเหลืออธิบายให้เข้าใจโดยง่าย นอกจากนี้ภาษาพูดของนักเรียนก็แตกต่างจากภาษาพูดของครู นักเรียนบางคนฟังเพื่อนอธิบายเข้าใจง่ายกว่าฟังครูอธิบายเสียอีก"⁵

⁴Rita Dunn, "Team Learning and Circle of Knowledge,"

Practical Approaches to Individualizing Instruction, West Parke, (1972), p. 154.

⁵Dennis Davidson, "Learning Mathematics in a group Situation," Mathematics Teacher, Vol. 21, No.1, (February, 1974), 101.

ความคิดของนักการศึกษาเหล่านี้ ช่วยกระตุ้นให้ การคิดค้นหาวิธีที่จะช่วยนักเรียน ให้เรียนดีขึ้น จึงจัดกระบวนการกลุ่มขึ้นในชั้นเรียน เพื่อให้สมาชิกของกลุ่มช่วยกันตอบคำถาม และอธิบายปัญหาที่เพื่อนในกลุ่มไม่เข้าใจแทนครู และในขณะที่เดียวกันครูก็จะมี เวลามากพอที่จะ เอาใจใส่นักเรียนในชั้นเรียน เป็นรายบุคคลได้

ในการเรียน เป็นทีม สิ่งหนึ่งซึ่งสำคัญเริ่มแรกของการเรียนก็คือ การจัดกลุ่มนักเรียน การจัดกลุ่มมีได้หลายแบบ คือ

1. การจัดกลุ่มโดยอาศัยคะแนน ความสามารถ บุคลิกภาพ ความสนใจ และความถนัด ในการเลือกสมาชิกของกลุ่มแต่ละกลุ่ม

2. การจัดกลุ่มโดยไม่พิจารณาความเท่าเทียมกันของคะแนน และความสามารถ ภายในกลุ่ม แต่จะ เน้นความเท่าเทียมกันของคะแนนและความสามารถระหว่างกลุ่ม การแบ่ง แบบนี้นักเรียนจะทำงานเองโดยครุมีหน้าที่แนะนำ แนะนำ หรือเป็นเพียงที่ปรึกษาเท่านั้น

3. การจัดกลุ่มเป็นกลุ่มเล็ก ๆ หรือเป็นรายบุคคล โดยแต่ละกลุ่มจะเรียนและทำงาน ตามความสนใจ และความต้องการของตน ครูเป็นเพียงที่ปรึกษาเช่นกัน

กลุ่มจะมีลักษณะอย่างไรขึ้นอยู่กับพลังกลุ่ม (Group Dynamic) ซึ่ง Grim ได้อธิบายคำว่า พลังกลุ่มไว้ว่า "หมายถึงอำนาจหรือพลังที่กลุ่มมีอยู่ ซึ่งมีผลทำให้กลุ่มมีลักษณะ ต่างกันออกไป อำนาจหรือพลังนี้ ได้แก่ ลักษณะของสมาชิกกลุ่ม วิธีดำเนินงานของกลุ่ม ลักษณะ ผู้นำบรรยากาศของกลุ่ม เป็นต้น"⁶

โครงสร้าง (The Structure)

การเรียน เป็นทีมมีหลักทั่วไป ดังนี้

1. จัดแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มมีสมาชิกตั้งแต่ 2 - 5 คน

⁶Grim and Michaelis, The Student Teacher in the Secondary School, (New York: Prentice - Hall Inc., 1953), 146.

ไม่ควรมากกว่านี้ สมาชิกของกลุ่มจะได้รับการจัดสรรตำแหน่งหน้าที่ และความรับผิดชอบให้ตามความเหมาะสม การจัดกลุ่มอาศัยสังคมมิติ (Sociometry) และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement score) เป็นองค์ประกอบสำคัญ สมาชิกของกลุ่มจะมีความสามารถทางการเรียนเท่าเทียมกัน (Homogeneous ability) หรือความสามารถแตกต่างกัน (Heterogeneous ability) ก็ได้ แต่ส่วนใหญ่ที่มีการทดลองมาแล้ว เป็นแบบหลัง เพราะนักเรียนแต่ละห้องมีความสามารถแตกต่างกันอยู่แล้ว

2. การจัดห้องเรียนควรยืดหยุ่นได้ (flexible) โตะ เก้าอี้ ควรโยกย้ายได้ในห้องควรมีที่ที่ครูจะเก็บของ เก็บเอกสารต่าง ๆ ทั้งของครูและนักเรียน การตั้งโตะของครูควรจะให้ครูยืนอยู่ในกลุ่มของนักเรียนมากกว่าจะแยกออกจากกลุ่ม โตะของแต่ละกลุ่มนิยมจัดเป็นวงกลม หรือสี่เหลี่ยมผืนผ้ามากกว่าแบบอื่น เพราะสะดวกในการปรึกษาหารือกัน และโตะของแต่ละกลุ่มควรห่างกันพอประมาณ พอที่จะไม่รบกวนกันและกัน

3. การแข่งขัน คำแห่งคุณะ และคะแนน จะเป็นแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนแต่ละกลุ่ม

4. ใจพลังกลุ่ม เป็นสิ่งผลักดันให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้ และยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student Center) เด็กที่เรียนเก่งจะเป็นผู้ช่วยเด็กที่เรียนอ่อนในกลุ่ม ความรับผิดชอบของกลุ่ม บรรยากาศของกลุ่มจะเป็น เครื่องมือของครูทางอ้อมที่จะปราบเด็กเกเร และเด็กขี้เกียจ

5. ใจหลักการเสริมกำลัง (Reinforcement) ทั้งที่เป็นการเสริมกำลังทางบวก (Positive reinforcement) เช่น การให้รางวัล การให้คำชมเชย และการเสริมกำลังทางลบ (Negative reinforcement) เช่น การทำโทษ การตักเตือน การตัดคะแนน แต่ส่วนใหญ่จะนิยมใช้การเสริมกำลังทางบวกมากกว่า เช่น การให้คะแนนเพิ่มขึ้นกับกลุ่มที่มีระเบียบที่สุด ให้คะแนนเพิ่มขึ้นกับกลุ่มที่ทำงานร่วมกันที่สุด ให้คะแนนเพิ่มขึ้นกับกลุ่มที่ได้รับตำแหน่งผู้นำ เป็นต้น

หน้าที่และบทบาทของครู

1. เป็นผู้นำในการจัดกลุ่มและอธิบายให้นักเรียนในห้องเข้าใจถึงการเรียนเป็นทีม

2. เตรียมอุปกรณ์การเรียน และเครื่องอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น บทเรียนที่กำหนดให้ประจำวัน (Daily Assignment) เอกสารประจำวัน หนังสือที่ใช้ในการค้นคว้า เครื่องมือทดลอง แบบฝึกหัดแข่งขัน

3. เป็นผู้ติดตามวัดผล และรายงานความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียน โดยการออกข้อสอบวัดผลประจำวัน ประจำเดือน และแบบสอบถามความคิดเห็น ทำแผนภูมิแสดงสถานภาพ (Status) ของกลุ่มต่าง ๆ

4. เป็นที่ปรึกษาและช่วยแก้ปัญหาในการเรียน

5. เป็นผู้นำการเรียน โดยการสนทนาในเรื่องที่เริ่มค้นใหม่ ๆ

6. เป็นผู้มีความเข้าใจหลักจิตวิทยาการศึกษาดี และรู้จักหยิบยกไปใช้อย่างเหมาะสม

7. เป็นผู้มีความเป็นกันเองแต่เฉียบขาดอยู่ในที่ เพื่อประโยชน์ในการนำกลุ่มต่าง ๆ ไปยังเป้าหมาย และประโยชน์ในการกลุ่มขึ้น

หน้าที่และบทบาทของนักเรียน

1. ติดตามและทำความเข้าใจบทเรียนที่ได้เรียนไปแล้ว

2. รับผิดชอบในการทำงานร่วมกันตามที่ครูมอบหมาย เช่น การค้นคว้าก่อนเรียน การช่วยกันทำแบบฝึกหัด เป็นต้น

3. นักเรียนที่เรียนเก่ง มีหน้าที่ช่วยนักเรียนที่เรียนอ่อน โดยไม่คิดว่า เป็นบุญคุณที่ช่วยเหลือเพื่อน แต่คิดว่า เพื่อช่วยกำจัดคะแนนต่ำ ๆ ออกจากกลุ่ม โดยมีตำแหน่งผู้นำเป็นหลักชัย

4. ทำแบบทดสอบและแบบสอบถาม

5. ร่วมกันอภิปรายหาทางแก้ไขปัญหาซึ่งไม่เกี่ยวข้องกัน เนื้อหาวิชาโดยตรง เพื่อเลือกข้อที่ถูกต้องที่สุดในกลุ่มมาใช้ในการแก้ปัญหานั้น ๆ

6. เลือกสมาชิกคนหนึ่งในกลุ่ม เป็นผู้จรรยาบรรณที่การแก้ปัญหากลุ่มสมาชิกคนอื่น ๆ ไม่ต้องจด แต่ถามมีบางคนอยากจดก็ได้

ริต้า ดันน์⁷ (Rita Dunn) ใ้คอธิบายถึงวิธีการเรียนเป็นทีมไว้ว่า

การเรียนเป็นทีมเป็นวิธีที่พ่อกำลังใช้ในการแนะนำเด็กถึงสิ่งใหม่ ๆ เช่น เด็กที่เพิ่งจะเริ่มหัดอ่านหนังสือใหม่ ๆ เรามีวิธีที่จะช่วยให้เขาเข้าใจประโยค 3 - 6 ประโยค ใ้คง่ายขึ้น หรือเด็กอายุ 12 ขวบ อาจเข้าใจถึง 20 - 25 ประโยค คอยขบวนการสอนแบบการเรียนเป็นทีม โดยครูดำเนินการสอน ดังนี้

1. แบ่งกลุ่มเด็กเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มมีสมาชิก 5 - 8 คน สมาชิกแต่ละคนอาจมีคุณสมบัติเหมือนกันหรือต่างกัน
2. จัดเด็กแต่ละกลุ่มใ้หนึ่ง เป็นวงกลมบนพื้นห้อง ไม่ต้องมีโต๊ะหรือเก้าอี้
3. สมาชิกในแต่ละกลุ่ม เลือคนผู้จกคนหนัก เพื่อจกคำตคยที่กลุ่มช่วยกันตัดสินใจหาเด็กคนอื่น ๆ ในกลุ่มไม่จกจุด แต่บางคนอาจแฉจกได้ ใ้ครูทำเฉยเสีย
4. อธิบายใ้เด็กเข้าใจว่าการทำงานเป็นทีมจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันเฉพาะภายในกลุ่มเท่านั้น ห้ามปรึกษาข้ามกลุ่ม และต้องระวังไม่ให้กลุ่มอื่นเอาคำตคยของกลุ่มตนไปใช้ตองปรึกษากันเงียบ ๆ ภายในกลุ่ม
5. แจกบทเรียนและคำถามที่จะใ้เด็กเรียนศึกษา แล้วครูก็เดินไประหว่างกลุ่มต่าง ๆ เพื่อศึกษาพฤติกรรม การเรียนของแต่ละกลุ่ม ในขั้นแรกเด็กทุกคนจะเริ่มค้นอ่านงานที่รับมอบมาไปก่อน มีกรรมตามความหมายของคำหรือสิ่งที่เขาไม่เข้าใจกับเพื่อนในทีม ในที่สุดก็จะมีกรปรึกษาหารือกันขึ้น เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ
6. เมื่อใ้คจะหมดเวลา เหลืออีก 2 นาที ครูควรเตือนเด็ก เพื่อเร่งการทำงาน เด็กที่ทำงานช้าจะไม่รู้สึกขายหน้า เพราะทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ
7. ครวใ้ใหม่ เวลาหยุดพักบ้าง เมื่อ $\frac{2}{3}$ ของกลุ่มทำงานเสร็จแล้ว มีบางกลุ่มที่ยังไม่เสร็จก็อาจอนุญาตใ้ให้ทำต่อใ้เสร็จ ครูจะเขาทำงานร่วมกับกลุ่มใ้คกลุ่มหนึ่ง และอาจขมขหมายใ้เด็กที่เรียนเก่งและเข้าใจบทเรียนนี้ดีแล้วไปช่วยเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ จนกว่าครูจะไปหากลุ่มนั้นได้

⁷Rita Dunn, op. cit., p. 155 - 156.

8. เมื่อทุกกลุ่มทำงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว ครูจะให้ผู้จกบันทึกของแต่ละกลุ่มผลัดกัน
 ตอบปัญหาที่ตนจดบันทึกไว้ โดยเรียกนักเรียนคนใดคนหนึ่ง เป็นผู้ถามคำถาม ผู้จกบันทึกของกลุ่ม
 อื่น ๆ จะต้องพยายามฟังคำตอบให้ดี ถ้ากลุ่มของตนมีคำตอบ เดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ก็
 จะชี้คำคำตอบนั้น ออกจากรายการของตนที่ระขอ คุยว่าหลังจากที่ได้หลาย ๆ คนตอบปัญหาแล้ว
 คำตอบใด ที่ยังไม่ได้ออบ ตนจะได้ออบเพิ่มเติมได้

9. การตอบปัญหา ครูอาจจะ เรียกสมาชิกบางคนของกลุ่มให้ตอบก็ได้ ถ้าสมาชิกคนใด
 ในกลุ่มถูกเรียกให้ตอบ ผู้จกบันทึกก็จะส่งกระดาษคำตอบที่ตนจดไว้ให้อ่าน เพราะถือว่าเป็นคำตอบ
 ของกลุ่มสมาชิกทุกคนในกลุ่มมีสิทธิเอาไปอ่านตอบ

10. ครูอาจกำหนดหมายเลขแต่ละทีม เขียนบนกระดาษคำตอบ เพื่อที่จะแนบคำตอบ
 ที่ถูกต้อง และเป็นคำตอบที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

11. เครื่องมือที่ใช้ในการให้ความรู้ นอกจากครูจะเป็นผู้บรรยายเองแล้ว อาจใช้
 ภาพยนต์หรือสไลด์ในการบรรยายก็ได้ โดยครูเรียกแต่ละกลุ่มให้ไปศึกษาเป็นรายกลุ่ม ซึ่งมีไม่เกิน
 4 กลุ่ม ครูอาจจะแต่งตั้งให้เด็กฉลาดคนหนึ่ง เป็นผู้รับฟังการบรรยายย่อย ๆ 2 ครั้งแรก แล้ว เป็น
 ผู้นำในครั้งที่ 3 และ 4 หลังจากนั้น เด็กก็จะกลับไปศึกษางานที่รับมอบหมาย เป็นรายกลุ่ม

คาโรลีน ยังก์⁸ (Carolyn Young) ไข้หลักการดำเนินงาน ดังนี้

1. ให้นักเรียนทำงานเป็นคู่ ๆ โดยเลือกให้เด็กที่มีความสามารถเท่าเทียมกัน
 อยู่คู่กัน (Homogeneous ability) ครูเป็นผู้คัดเลือก โดยใช้สังเกตเข้าช่วยในการ
 พิจารณา

2. ความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนแต่ละคนในแต่ละกลุ่ม ดำเนินไปตาม
 อัตราความสามารถของตน

001095

⁸ Carolyn Young, op. cit., p. 630 - 633.

3. ครูแจกงานให้นักเรียนศึกษา และแบบฝึกหัดซึ่งมีคำตอบให้ตรวจสอบได้เอง เมื่อนักเรียนมีปัญหากับสามารถให้ครูอธิบายเพิ่มเติมได้ไม่มีการตรวจการบ้าน เพราะถือว่า การแก้ออกฝึกและการให้คะแนนเด็กจะสนใจแต่คะแนนมากกว่าข้อผิดพลาดของตน และการแก้ออกฝึกทำให้เกิดการเมื่อหน้า

4. เมื่อเรียนไประยะหนึ่งจะมีการทดสอบย่อย (Quiz) โดยให้นักเรียนแต่ละทีมช่วยกันแก้ปัญหาร่วมกัน ปรีกษาหรือกันได้ คะแนนทดสอบแต่ละครั้งสมาชิกของกลุ่มจะได้เท่ากัน

5. เครื่องมือที่ใช้ในการเรียน เป็นบทเรียนแบบโปรแกรม (Programmed Instruction)

เดนิส เดวิดสัน⁹ (Dennis Davidson) ใคอธิบายหลักการเรียนเป็นทีมไว้ ดังนี้

1. แบ่งนักเรียนเป็นทีม ๆ ละ 4 - 6 คน และประมาณ 4 - 5 ทีม ต่อ 1 ห้องเรียน โดยครูใช้แบบทดสอบ 3 ฉบับ ช่วยในการแบ่งกลุ่ม เพื่อแยกนักเรียนทั้งชั้นออกเป็นนักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน จากนั้นจึงจัดกลุ่ม ดังนั้น กลุ่มจะมีสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน (Heterogeneous ability) โดยให้อัตราส่วนระหว่างกลุ่มเท่ากัน ใช้สังคมนิยมช่วยในการจัด

2. ความก้าวหน้าของการเรียนแต่ละคนจะอยู่ที่ความร่วมมือกันในการทำงาน สมาชิกในกลุ่มที่อ่อนจะพัฒนาขึ้นโดยความช่วยเหลือของสมาชิกที่เรียนเก่งกว่า

3. งานของกลุ่ม เป็นการแข่งขันระหว่างกลุ่ม เพื่อบังตำแหน่งผู้นำ ดังนั้น นักเรียนทุกคนต้องร่วมมือกันอย่างเต็มที่เพื่อกำจัดคะแนนต่ำ ๆ ให้หมดไปจากกลุ่ม

4. การวัดผล จะมีการทดสอบย่อย (Quiz) ตามความเหมาะสม แต่ละคนจะรับผิดชอบคะแนนและการทำงานของตนในการทดสอบไม่ปรึกษากัน จากนั้นจึงนำคะแนน

⁹Dennis Davidson, op. cit., p. 102.

แต่ละคนในกลุ่มมารวม เป็นคะแนนกลุ่ม เพื่อหากกลุ่มชนะอีกทีหนึ่ง และหลังจากเรียนไปแล้ว 10 สัปดาห์ หรือทดสอบย่อยไปแล้วประมาณ 5 ครั้ง จะต้องทำแบบสอบถามที่ครูแจก เพื่อครูจะได้ติดตามผล และศึกษาพฤติกรรม ตลอดจนชอบหรือไม่ชอบที่ควรแก้ไข หรือให้ความช่วยเหลือ

5. เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนการสอน คือ

5.1 คำบรรยาย

5.2 แบบฝึกหัด

5.3 แบบสอบถาม

บาร์บารา จีน ไวน์เซนท์¹⁰ (Barbara Jean Weisend) ได้อธิบายวิธีการเรียน เป็นทีมไว้ ดังนี้

1. แบ่งนักเรียน เป็นทีม ๆ ละ 5 คน สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน (Heterogeneous ability) แต่ในแต่ละทีมมีจำนวน เท่ากัน
2. ความก้าวหน้าของการเรียนแต่ละคนจะอยู่ที่ความร่วมมือกันในการทำงาน สมาชิกแต่ละคนจะพัฒนาไปตามความสามารถของตน โดยมีผู้นำกลุ่มและช่วยผู้นำกลุ่ม เป็นผู้นำหมายงานให้ได้อย่างเหมาะสม
3. งานของกลุ่ม เป็นการ แข่งขันระหว่างกลุ่ม นักเรียนจะค้นคว้าหาคำตอบ คำถามที่ครูกำหนดให้ ทบทวนการ เรียนทุกครั้ง
4. การวัดผล จะวัดผลหลายแบบ คือ ในระหว่าง การเรียนจะวัดผลของกลุ่มจากการให้ความร่วมมือกัน และการมีส่วนร่วมในการเรียนแต่ละครั้งของสมาชิกกลุ่ม อีกอย่างหนึ่ง คือ การทดสอบย่อย (Quiz) โดย เลือกรับคำถามจากปัญหาที่ร่วมกันอภิปรายมาแล้วในห้อง แต่เวลาวัดผลนั้นต่างคนต่างรับผิดชอบตัวเอง ห้ามปรึกษากัน คะแนนจึง เป็น ไปตามความสามารถส่วนบุคคล

¹⁰ Barbara Jean Weisend, *op. cit.*, p. 44.

5. เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนการสอน คือ

5.1 คำบรรยาย

5.2 คำถามที่ครูเตรียมมาให้เหมาะสมกับบทเรียน

5.3 แบบฝึกหัด

คาโรลีน ยิง¹¹ (Carolyn Young) ให้ความสำคัญข้อได้เปรียบของการเรียนเป็นทีมไว้ว่า

1. ครูมีโอกาสนำพลังของกลุ่มของนักเรียนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ทำให้ครูมีเวลามากขึ้นในการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนแต่ละคน เพราะนักเรียนจะเป็นผู้ช่วยกระบวนการเรียนรู้อันหนึ่งและกันในกลุ่มคน ในขณะที่ครูอธิบายปัญหาให้นักเรียนกลุ่มอื่นสงสัยและแก้ปัญหาไม่ได้

2. การทำงานของครูมีความคล่องตัวมากขึ้น เพราะเมื่อแบ่งกลุ่มนักเรียนแล้ว แทนที่ครูจะต้องตอบปัญหาของนักเรียน 25 - 40 คน ทั้งชั้น ก็จะกลายเป็นว่าครูตอบปัญหาของกลุ่มเพียง 4 - 5 กลุ่ม เท่านั้น ปัญหาที่จะมาถึงครูหรือที่ครูของอธิบายให้ฟังก็จะเป็นปัญหาที่กลุ่มช่วยกันตอบแล้วตอบไม่ได้เท่านั้น

3. บรรยากาศในการเรียนจะมีความเป็นกันเองมากขึ้น นักเรียนจะรู้สึกปลอดภัยและไม่เกรงเกรียงเมื่อทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

4. ช่วยแก้สงสัยข้อยากให้กับนักเรียนบางคน เพราะการทำงานร่วมกันจะทำให้ทุกคนรู้สึกถึงความสำคัญต่อกันเท่ากัน ความเชื่อมั่นในตัวเองก็จะถูกกระตุ้นให้เพิ่มมากขึ้น ความเชื่อมั่นในตัวเองนี้เริ่มขึ้นภายในกลุ่มก่อน เพราะนักเรียนส่วนใหญ่จะมีความประหม่าหรือไม่มีเลย เมื่อเสนอปัญหาของใจของเขาต่อกัน แต่จะประหม่ามากถ้าจะต้องเสนอขอของใจต่อหน้านักเรียนทั้งชั้น

¹¹ Carolyn Young op. cit., p. 634.

5. การ เรียน เป็นกลุ่มจะช่วยลดปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัยของนักเรียน
6. การ เรียนแบบนี้จะเสริมสร้างความสามัคคี การรู้จักรับผิดชอบหน้าที่ของตนต่อกลุ่ม
7. เด็กใหญ่เรียน เป็นผู้พี่ทางขวางในการค้นหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ
8. เด็กใหญ่เรียนรู้จักการอภิปราย การเสนอแนะ และการซักถาม ตลอดจนส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้แก่เด็กเรียนด้วย

ผลงานการวิจัย

การวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

อีเวนส์¹² (Evans) กล่าวถึงผลงานของริชาร์ดสัน และฮอลล์ เวธ (Richardson and Hallwarth) ในปี ค.ศ. 1948 ซึ่งได้ทำการสังเกตเกี่ยวกับการทำงานของนักเรียน เขาได้แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยใช้ Sociometric Methods กลุ่มควบคุมสอนด้วยวิธีเก่า (Conventional Method) กลุ่มทดลองสอนด้วยวิธีการแบบการกลุ่ม ทั้งอย่างประชากร เป็นนักเรียนปีที่ 1 และ 2 โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในวิชาเรียงความภาษาอังกฤษ การทดลองมุ่งดูผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ทักษะคิด และผลทางสังคม ปรากฏว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีทัศนคติที่ต่อการเรียนมากกว่ากลุ่มควบคุม และเรียน เนื้อหาไวกากกว่า ผู้วิจัยสรุปว่า สมาชิกในกลุ่มจะทำงานได้ดี ถ้ามีการจัดจำนวนคน ในแต่ละกลุ่มย่อยให้เหมาะสมพอเหมาะที่จะทำงานแต่ละอย่างให้ได้ดี และครูควรกระตุ้นให้เด็ก เป็นผู้นำและทำงานร่วมกัน

โรเบิร์ต - บิลล์¹³ (Robert - Bills) ได้กล่าวถึงผลงานของอัล เบรค

12

K.M. Evans, "Sociometry in School - II Application," Journal of Educational Research, VI (February, 1964), 123.

13

Robert P. Anderson and Bill L.Kell "Students Attitudes about Participations in Classroom Groups," Journal of Educational Research, KLVIII (December, 1954), 255.

และกรอส (Albrecht and Gross) บิลล์และเชคลิน (Bill and Shedlin) วิจัยพบว่า การสอนแบบยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student - Centered Method) ให้ผลดีกว่า การสอนแบบเก่า (Traditional Procedures) เพราะนอกจากนักเรียนจะเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาแล้ว นักเรียนยังมีโอกาสได้เรียนรู้การปรับตัวด้วย

แมคคี¹⁴ (Mc.Keachie) ได้รายงานผลการทดลองของ ฟอว์ (Faw)

ในปี ค.ศ. 1949 ซึ่งได้ทำการทดลองกับนักเรียน 3 กลุ่ม โดยใช้วิธีสอน 3 แบบ นักเรียนกลุ่มที่ 1 มีนักเรียน 102 คน กลุ่มนี้ได้รับการสอนแบบยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (Instructor - Centered Method) นักเรียนกลุ่มนี้มีการบรรยายสัปดาห์ละ 2 ครั้ง กลุ่มที่ 2 มีจำนวนนักเรียน 34 คน นักเรียนกลุ่มนี้เรียนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student Centered Method) ใช้วิธีเรียนแบบอภิปรายกลุ่ม กลุ่มที่ 3 สอนสลับกันทั้ง 2 แบบ ในกลุ่มที่เรียนด้วยวิธียึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้นครูจะไม่สั่ง ไม่แก้ไขในสิ่งที่นักเรียนทำผิด การอภิปรายมีประสิทธิภาพ ส่วนตัว เขามาเกี่ยวข้องกับ ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่านักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้นอกเหนือจากกลุ่มอื่น ๆ ผลการสอนปรากฏว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธียึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ได้รับคุณค่าทางอารมณ์และสังคมมากกว่ากลุ่มอื่นอีก 2 กลุ่ม

มอร์ตัน คอย¹⁵ (Morton Deutsch) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบคะแนนของนักศึกษา 2 กลุ่ม นักศึกษากลุ่มหนึ่งทำงานร่วมกัน และสมาชิกในกลุ่มจะได้เกรดเท่ากัน ส่วนนักศึกษากลุ่มหนึ่งทำงานร่วมกัน แต่สมาชิกในกลุ่มจะได้รับเกรดแตกต่างกันไป ตัวอย่างประชากรคือ นักศึกษาเรียนวิชาจิตวิทยาเบื้องต้น (Introductory Psychology) ที่ M.I.T.

14

Mc. Keachie, Wilbert J. "Research on Teaching at the College and University Level," Handbook of Research on Teaching, Edited by N.L. Gage. Chicago: Rand Mc. Nally and Co., 1963.

15

Morton Deutsch, "Social Relation in the Classroom and Grading Procedure," Journal of Educational Research, XLV (October, 1951), 144 - 52.

ผู้วิจัยคัดเลือกนักศึกษาได้ 10 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน ทั้ง 10 กลุ่ม จับคู่เปรียบเทียบกันได้ 5 คู่ ดังนั้น นักศึกษา 5 กลุ่ม จะได้รับเกรดเท่ากัน อีก 5 กลุ่ม สมาชิกในกลุ่มจะได้รับเกรดแตกต่างกันไปตามความสามารถ โดยครูบอกนักศึกษาให้ทราบล่วงหน้า การทดลองกินเวลา 6 สัปดาห์ ตลอดเวลาการทดลองจะมีผู้สังเกตคอยทำการบันทึกพฤติกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกในกลุ่ม ผลการทดลองปรากฏว่านักศึกษาในกลุ่มที่ทำงานร่วมกัน เพื่อให้ได้เกรดเท่ากันมีผลงานออกมามากกว่า และนักศึกษาในกลุ่มมีแรงจูงใจ ใหญ่ เป้าหมายมากกว่า เพราะในกลุ่มดังกล่าว นักศึกษามีอิสระที่จะอภิปราย และ เสนอแนะที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งตรงกันข้ามกับกลุ่มที่ต่างคนต่างเรียน นักศึกษาแต่ละคนในกลุ่มไม่มีความมั่นใจ นักศึกษาไม่ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และพยายามพุดใคร่เกะกะความประทับใจมากกว่าจะให้หรือรับจากเพื่อนของตน ผู้วิจัยไม่พบความแตกต่างในเรื่องปริมาณของงานที่ทำได้ของกลุ่มทั้ง 2 แบบ ผู้วิจัยจึงตีความหมายว่า วิธีให้คะแนนเป็นกลุ่มไม่ได้ทำให้ปริมาณงานของนักศึกษาลดลง

บีแมน เชน ฟิลลิปส์¹⁶ (Beeman N. Phillips) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน และการทำงานแข่งขันกันในกลุ่ม วัตถุประสงค์ของการวิจัยก็เพื่อศึกษาการแสดงผลของนักเรียน เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ต้องทำงานร่วมกัน และแข่งขันกันแบบเห็นหน้ากัน (Small Face - to - Face Group) ว่ากลุ่มใดจะทำงานได้ดีกว่า และต้องการความช่วยเหลือ ความสามัคคี และสติปัญญาขนาดใหม่ที่จะมีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาในกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพได้ กลุ่มตัวอย่างประชากรได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนรัฐบาลมิดเวสต์ (Public School of Midwest City) รวมทั้งหมด 24 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน ผู้ทดลองให้

¹⁶ Beeman N. Phillips "Effect of Cohesion and Intelligence on the Problem Solving Efficiency of Small Face - to - Face Group in Cooperative and Competitive Situation," Journal of Educational Research, (October, 1956), 127 - 32.

นักเรียนเล่นเกม ที่เรียกว่า 20 คำถาม (Twenty Questions) ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าเป็นเกม
ที่วัดการแสดงออกของกลุ่มได้ ผลปรากฏว่า

1. การแก้ปัญหาของกลุ่มแบบหันหน้าเข้าหากันจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ถ้ามีการแข่งขันกัน
2. ประสิทธิภาพของการทำงานกลุ่มขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาของนักเรียนแต่ละคนในกลุ่ม
3. กลุ่มที่มีความสามัคคีสูง ทำงานมีประสิทธิภาพสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีความสามัคคีต่ำ

เจมส์ โจเซฟ เลกซ์¹⁷ (James Joseph Lex) ได้ทำการทดลองกับนักศึกษาปีที่ 1
ของวิทยาลัยแห่งหนึ่งในมลรัฐอินเดียนา (Indiana) โดยแบ่งนักศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ
กลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง มีการทดสอบนักศึกษาทั้งก่อน การทดลอง หลังการทดลอง ผู้วิจัย
เลือกเอาวิธีการสอน แบบกระบวนการกลุ่ม (Group Dynamics หรือ Non - Structured
Group Experience) มาใช้กับกลุ่มทดลอง ส่วนกลุ่มควบคุมใช้วิธีสอนแบบเก่า ผลการทดลอง
ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มทั้งสอง แต่แนวโน้มจะพบความแตกต่าง
อย่างมีนัยสำคัญก็ตาม กลุ่มทดลองก็รายงานว่า นักศึกษารูสึกพอใจต่อการประสบการณ์ที่ได้รับ เพราะ
ได้รับแรงกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายอย่างอิสระในเรื่องคาถา ซึ่ง เป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักศึกษา
ทุกคนยินดีร่วมมือในกิจกรรมกลุ่ม และบอกว่าอยากเรียนแบบกลุ่มอีก

คาโรลีน ยิง¹⁸ (Carolyn Young) ได้ทำการทดลองกับนักเรียนเกรด 7 และ
เกรด 8 วิชาคณิตศาสตร์ ที่โรงเรียนแลนโซว์ คานาดา มลรัฐแคลิฟอร์เนีย (The Rancho
Canada Intermediate School in Whitlier, California) โดยจัดโปรแกรมให้
ต่างไปจากแบบที่คุ้นเคย ดังนี้

¹⁷ James Joseph Lex, "Attitude Change of Seminary Students Associated with a Course in Group Dynamics," Dissertation Abstracts, XXXIII (May, 1973) 6093 - A.

¹⁸ Carolyn Young, op.cit., p. 630.

1. ให้นักเรียนทำงานร่วมกัน เป็นคู่
2. ความก้าวหน้าของการเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถของตนเอง
3. ไม่มีภาระให้กลับบ้าน ครูจึงไม่ต้องตรวจการบ้าน
4. เมื่อมีการทดสอบย่อย ทั้งคู่ทำงานร่วมกัน และได้รับคะแนนเท่ากัน

ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนได้รับการช่วยเหลือทางด้านคณิตศาสตร์ให้ดีขึ้น ผู้ปกครองรู้สึกแปลกใจที่เด็กของตนเรียนคณิตศาสตร์ได้ผลดี นักเรียนชอบการเรียนแบบนี้มาก

เดวิด เดวิสสัน¹⁹ (Dennis Davidson) ได้ทดลองสอนช่วยการเรียนเป็นทีม

กับนักเรียนชั้นประถม จำนวน 5 ห้อง ของโรงเรียนอเมริกันหรือเม็กซิโก ในมลรัฐแม็กซิโก

(The American School Foundation Mexico City, Mexico) วิชาที่สอนเป็นวิชาพีชคณิต โดยจัดกลุ่มนักเรียนเป็น 4 - 5 กลุ่ม ๆ ละ 4 - 6 คน สมาชิกของกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน ภายหลังการเรียนให้นักเรียนเขียนคำวิจารณ์ปรากฏผลว่า นักเรียนส่วนใหญ่ชอบวิธีการเรียนเป็นทีม แต่ต้องการให้ครูบังคับสมาชิกในกลุ่มให้ทำงานร่วมกันมากกว่านี้ ยังมีบางคนไม่ยอมรับความร่วมมือในการทำงาน มีนักเรียนบางคนต้องการทำงานคนเดียว เพราะเขารู้สึกว่ากลุ่มไม่ดี ให้เขาเรียนแยก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็กคนนั้นไม่ไหวช่วยเหลือกลุ่มเช่นกัน นักเรียนส่วนใหญ่ยอมรับว่ากลุ่มให้ความช่วยเหลือเขาดี เมื่อครูมีธุระยุ่ง เขาก็ถามเพื่อนในกลุ่มแทนได้ เมื่อไม่เข้าใจจริง ๆ ก็ให้ครูอธิบายให้ฟังใหม่ได้ มีหลายคนพูดว่า เขาไม่ลำบากใจที่จะถามเพื่อนในกลุ่ม เหมือนกับที่ของถามครูต่อหน้านักเรียนทั้งชั้น บางคนกล่าวว่า เขารู้สึกปลอดภัยและอบอุ่น เมื่อทำงานร่วมกับกลุ่ม แทนที่จะต้องทำงานคนเดียว นักเรียนที่เรียนเก่งกล่าวว่า เขาพอใจที่ช่วยเพื่อนคนอื่น ๆ แม่จะทำให้เขาได้คะแนนน้อยลงแต่มีภาระบ้านมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เขาก็ภูมิใจที่ช่วยเพื่อนคนอื่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ

ปัทมา เทพอักษรพงศ์²⁰ ใ้วิจัย เรื่อง การสอนอ่านเอา เรื่องภาษาอังกฤษ ครอบคลุม กระบวนการกลุ่ม ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และศึกษาทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการ เรียน แบบกระบวนการกลุ่ม ผู้วิจัยได้ทดลองสอนนักเรียนสองกลุ่มด้วยวิธีการสอนสองแบบ คือ กลุ่มหนึ่งสอนด้วยวิธีการกระบวนการกลุ่ม เรียกว่า กลุ่มทดลอง อีกกลุ่มหนึ่งสอนด้วยวิธีแปล เรียกว่า กลุ่มควบคุม ใช้เวลาสอน 4 สัปดาห์ ปรากฏผลการทดลองว่า ความแตกต่างของ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนระหว่างนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ไม่มีนัยสำคัญ ผลจากการศึกษาทัศนคติ ปรากฏว่านักเรียนในกลุ่มทดลอง ร้อยละ 86.66 ชอบการเรียนด้วยวิธีการกระบวนการกลุ่ม นักเรียนร้อยละ 13.33 ไม่ชอบการเรียนด้วยวิธีการกระบวนการกลุ่ม

เยาวพา เศษะคุปต์²¹ ใ้วิจัย เรื่อง ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอน ในระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยได้สร้างบทเรียนโดยใช้ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อใช้สอนทักษะ ทางสังคัมขึ้น 2 บท แลวนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 โรงเรียน สาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) ข้อคิดที่ได้รับจากการสอนในครั้งนี้ได้นำมาใช้ประกอบการ พิจารณาสร้างตัวอย่างบทเรียนแบบหน่วย ชื่อ หน่วย "ประชาธิปไตยภาคปฏิบัติ" ขึ้นและเมื่อ สร้างเสร็จแล้วได้นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1, 6/2 และ 6/3 ซึ่งเป็น ห้องที่ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์การเรียนระดับ เก่ง ปานกลาง และอ่อน ตามลำดับ ผลการวิจัยปรากฏว่า การเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้จะช่วยให้ผู้เรียน เกิดความรู้ ความเข้าใจ ใ้รับการฝึกทักษะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁰ ปัทมา เทพอักษรพงศ์, "การสอนการอ่านเอา เรื่องด้วยกระบวนการกลุ่ม" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, แผนกศึกษาระดับมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. 2516

²¹ เยาวพา เศษะคุปต์, "ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, แผนกศึกษาระดับมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. 2516

ปลูกฝังทัศนคติและค่านิยม ตลอดจนส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนและส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรูแบบประชาธิปไตยไปพร้อม ๆ กัน ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่มีอยู่ใต้อำนาจจริงตามสมมติฐาน

ฉันทนา ภาคพงศ²² ได้วิจัยเรื่อง การสอนสังคมศึกษาหน่วย "วันสำคัญของชาติ" ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาผลจากการสอนสังคมศึกษา ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งมีต่อพัฒนาการด้านสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนและทัศนคติ ค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปรากฏผล ดังนี้ นักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ โดยส่วนรวมหรือพิจารณาเป็นกลุ่ม เก่ง ปานกลาง และอ่อน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนพัฒนาการทางทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียน โดยส่วนรวม มีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และพบว่านักเรียนกลุ่มเก่ง และปานกลาง มีพัฒนาการทางทัศนคติที่ระดับ .01 ในขณะที่นักเรียนกลุ่มอ่อนมีพัฒนาการทางทัศนคติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่าหลังจาก การเรียนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์แล้ว ทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนกลุ่มอ่อนแตกต่าง เฉพาะกับกลุ่มเก่งอย่างมีนัยสำคัญ สรุปว่า เมื่อเรียนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์แล้ว นักเรียน มีพัฒนาการด้านสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และมีทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ เปลี่ยนแปลงในทางดีขึ้น สมดังสมมติฐาน

22

ฉันทนา ภาคพงศ, "การสอนสังคมศึกษาหน่วย "วันสำคัญของชาติ" ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์," วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. 2517